

හික්ෂු සංස්කෘතියේ මූලධර්ම

බුද්ධ ශ්‍රාවක ධර්මපියයේ මහාවාරිය
සුභා වැලිගම ශිලානන්ද ස්ථවිර

ලෝකයේ උසස්ම ශ්‍රාවක සංවිධානය ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක මහා සංඝයා වහන්සේ හඳුන්වා ලිය යුතු වෙයි. බුදුරජාණන් අනුශාසනා මාර්ගය ගුරුතන්හි තබා හිරිමතස් ගුණ කුළුණක් වන පාපහීරුක බව හා කන්තු කමානා කුසලවිඡන්දය පෙරටුකොට නිව්‍යාන චූත්තිය හා සල්ලභ්‍රකචූත්තිය ආචාර සමාවාරයන්ගෙන් ඉදුරා පළකරණ හික්ෂු ආකල්පය දියුණු කරලනු සඳහා උගන්වා වදාළ සාරාණිය - මෙතෙහි කළයුතු මූල ධර්ම දහයක් ගැන හික්ෂුන් වහන්සේගේ යෝනියෝ මනසිකාරය යොමු කළයුතුව ඇත.

හික්ෂු ජීවිතය පොදු ජීවිතයකි. සියල්ල අනන්තර දමා සියලු දුක් නිවැලීමේ පරම පවිත්‍ර අදහසින් ලබන පැවිද්දේ අගය අගය කරලීමට අවශ්‍ය බුද්ධිය සංවර්ධනය කරගැනීම හික්ෂුවගේ වගකීමකි. ශ්‍රද්ධා ශීල, ශ්‍රැත, ත්‍යාග, ප්‍රඥ, යන ධර්ම පඤ්චකයට හික්ෂුවගේ ගුණධර්ම මාලාවේ මුල්තැන හිමිවිය යුතුය. ආදර්ශීය බුද්ධි පුරවකව දියුණු කරගැනීම ශ්‍රද්ධාවයි. පණවා ආදී වරදෙහි නොයෙදීමත් වන්පිළිවෙන් පිරිමත් ශීලය යි. ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය ඉගෙනීම ශ්‍රැතයයි - තමා සතුදේ පරිත්‍යාගය ත්‍යාගයයි - නිලකුණු දැනීම නුවණයි. මේ පස් ගුණය මැනවින් දියුණු කිරීමෙන් ශ්‍රමණ ජීවිත සාඵලය ලැබිය හැකිය.

මේ සඳහා හික්ෂු සන්තානයෙහි නිතර පිහිටිය යුතු කරුණු දහයක් ගැන දසදම්ම සූත්‍රය මැනවින් පැහැදිලි කරයි. “දස ඉමෙ හික්ඛවේ ධම්මා පබ්බ ජිතෙන අභිණ්භං පච්චචෙක්ඛිතබ්බා.” මේ උපදෙස් දහම් දහය පැවිදි උතුමන් විසින් නිතරම සිහි ගැන්විය යුතුය. පැවිදි ජීවිතයේ නොසම බව, පරා අයත් බව, ආකල්පය අනිකක් බව, තම සිත ශීලය ගැන තමාට උපවාද නොකරණ බව, සබ්බමචාරිනු තමා විමසා උපවාද නොනගන බව, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වන බව, වෙනස්වන බව, කර්මය තමා අයත් බව, කර්මය දැවැද්ද කොට වෙසෙන බව, මගේ රැ දවල මනාසේ (හොඳින් ද? නරකින් ද?) ගෙවෙන බව, විවේකා-ශ්‍රමයෙහි සියලු ඉරියව්වලදී සතුටුවන බව, මිනිස් දහමින් වැඩි ආර්යධර්මය අවබෝධ කෙළෙමි යි ප්‍රතිඥකොට පසුව විපිළිසර නොවීමට වග බලාගත යුතු බව. යන මේ කරුණු ගැන නිතර සිහි කිරීමෙන් පැවිදි ජීවිතය සතු තැන්පත් බව ආදී වූ පැවිදි ගුණ වගාවෙන් ලැබිය හැකි උසස් ගුණ සැපත වෙත ජීවිතය යොමු කරවිය යුතුය.

නිතරම පැවිදි ජීවිතය ගෙවන යතිවරයන් විසින් ප්‍රත්‍යාවේක්ෂා කළයුතු යයි පණවා වදාළ මේ දශ පණන හික්ෂු සංස්කෘතියේ මූලධර්ම ලෙස සැලකීම නිවරදය. ඒ නිසා මේ ප්‍රඥප්ති දශකය ගැන කෙටි විස්තරයක් මෙහිදී දක්වාලීම අපේ අභිමතය වෙයි.

1. වෙවණ්ණියං අප්ඤ්ජපගතො

පළමුවන පැවිදි ජීවිත ළක්ෂණය විවර්ණතාවයි. පැවිදි ජීවිතය ගිහි ජීවිතයේ ආටෝපය හා ආඩම්බරය බැහැර කළ ශාන්ත වූ තැන්පත් වූ ප්‍රියශීලී ජීවිතයකි. “අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා” යන බුද්ධ වචනය පැවිදි ජීවිතයේ ඇති නිදහස පැහැදිලි කරයි. පැවිදි බව නිසා ජීවිතයකට හිමිවන නිරාමිෂ සන්තෝෂය ආධ්‍යාත්මය ගුණයෙන් දියුණු කොට ලොවුතුරු රසයෙන් මිහිරි කරන්නට කැපකවන බව ඇත්තකි.

වෙවණ්ණියං - විවර්ණතාව දෙයාකාර වෙයි. ශරීර විවර්ණතාව පරිෂ්කාර විවර්ණතාව වශයෙනි. අතීත ගිහි ජීවිතය හා සසඳන විට කෙස් රවුල් බා දුම්මෙන් ශරීරයේ විවර්ණතාවය කැපී පෙනෙයි. ගිහි ජීවිතයේ හැඳ පොරවාගත් විසිතුරු සියුම් සළ පිළි, රන් රිදී භාජනවල වැළඳු මිහිරි රස අහර, සිරියහන් ගබඩාවල හොඳ සයනාසනයන්හි සයනය හා ගිතෙල් වෙඩරු ආදී වූ බෙහෙත් වැළඳු නමුදු පැවිදිවූද පටන් රෙදි කැබලි ගලපා මැසූ කහ පාට සිවුරු හැඳිය යුතුය. යකඩ පාත්‍රයක හෝ මැටි පාත්‍රයක පිණ්ඩපාතයෙන් ලැබුණු කලවම් බත වැළඳිය යුතුය. ගහ මූලක ආදී වූ සෙනස්තක ආදක හෝ තණ ඇතිරියක නිදිය යුතුය. ගෝ මුත්‍රයෙහි බැහූ අරළු බෙහෙතට ගත යුතුය. මේ සිවු පසය පාවිච්චිය නිසා පිරිකර පිළිබඳ වෙනස - විවර්ණත්වය පැහැදිලි වෙයි. මේ බව පැවිදිවූ අය විසින් නිතරම සිහිකළ යුතුය. මෙසේ සිහිකිරීම ක්‍රොධය හා මානස දුරුවීමට හේතු වෙයි.

2. “පරපට්ඨිධා මෙ ජීවිකා”

මගේ ජීවිකාව අනුන්ගෙන් ලැබෙන සිවු පසය නිසා පවතී. මෙසේ සිහිකිරීමෙන් ආජීවය පිරිසිදු වීමත් පිණ්ඩපාතයට ගරු කිරීමත් සිදු වෙයි.

3. “අඤ්ඤා මෙ ආකප්පො කරණියො”

ගිහි පින්වතුන් මෙන් පසුව පෙරට දමා බෙල්ල කෙලින් කොට සිත් ගන්නා සුලු ආකාරයෙන් වූ ගමනින් තොරව තැන්පත් ඉදුරන් හා තැන්පත් සිත්

ඇතිව යුග පමණ දුරක් බලමින් කඳු පල්ලම් සහිත පාරක වතුර කරත්තයක් යන්තාක් මෙන් දකින්නන්ගේ ප්‍රසාදය වැඩෙන පරිදි මහණුන්ට ගැලපෙන සේ ගමනෙහි යෙදිය යුතුය. මගේ ආකල්පය ගිහියන් හා නොසමයයි සලකා ක්‍රියා කිරීමෙන් ඉරියව් සුදුසු බව ලැබේ.

4. “කවචිත්‍රබො මෙ අත්තා සීලතො න උපවදන්ති”

ඔබගේ සිල් අපිරිසිදු යයි සබ්‍රමි සරුන් දෙස් පවරන්නේදැයි නිතර සිතින් විමසා බැලීම භික්ෂුවගේ හිතෙහි පවට ලජ්ජාව හට ගැනීමට හේතු වෙයි. ඒ ලජ්ජාව තිදෙර සංවරය ඇතිවීමට රුකුළකි. තිදෙර සංවරය සිවු පිරිසිදු සිල් වැඩීමට කරුණු වෙයි.

5. “කවචිත්‍රබො මං අනුච්චව විඤ්ඤ සබ්‍රහ්මචාරි න උපවදන්ති”

මට බුද්ධිමත් වූ සබ්‍රහ්මචාරිහු කරුණු විමසා දෙස් පවරන්නාහුදැයි සිතා බැලීම භික්ෂු සන්නාන යෙහි ඔතප් (පවට බිය) පහළවීමට කරුණු වෙයි. එයිනිදු තිදෙර සංවරය දියුණු වෙයි.

6. “සබ්බෙහි මෙ පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො”

මාගේ සියලු ප්‍රියයන්ගෙන් හා සිත්ගත්තවුන් කෙරෙන් වෙනස්වීම ඉපදීමෙකුත් වෙන්වීම මරණ යෙකුත් වන්නේ යයි පැවිදි පක්ෂය නිතර සිහිකට යුතුය. මෙසේ උපත හා විපත සිහිකිරීම තිදෙර සංවර නොවීම වලකාලයි. මරණ සතිය මනාව පිහිටුවාලයි.

7. “කම්මස්ස කොමිහි කම්මදයාදෙ කම්මයො නිකම්මන්ධු කම්මපට්ඨසරණො යංකම්මං කරිස්සාමි කල්‍යාණංවා පාපකං වා තස්ස දයාදෙ භවිස්සාමි”

පැවිදි පක්ෂය කර්මය තමාසතු වස්තුව ලෙස හිමිකොට ඇත. කම්මය ධනය කොට ඇත. කම්මය යොනියයි. නැයාද කම්මය යි. පිහිට ද කම්මය යි. කළ හොඳ හෝ නොහොඳ කම්මයේ විපාක විදින්නා තමාම යයි සිහි කළ යුතුය. මෙසේ කම්මස්සකත නුවණ වැඩෙන විට පටි කිරීම වැලකෙයි.

8. “කථම්භුතස්ස මෙ රත්තිනදිවා චිතිපතන්ති”

මගේ දිවා රාත්‍රිය ගෙවියන ආකාරය කෙසේ ද? වත් පිළිවෙත් සපිරේද? බුදු වචනය පිළි පදිද? මෙසේ තමාගේ දින වරියාව නුවණින් මෙනෙහි කිරීම භික්ෂුවගේ පැවිදි ජීවිතය හොබවන වගකීමකි.

9. “කවචි නුබො හං සුඤ්ඤාගාරෙ අභිරමාමි”

විවේක සෙනසුන් පිළිබඳ තමාගේ අභිරුචිය දියුණු කිරීමේ අදහස නිතරම දැරිය යුතුය. විවේක සේනාසනයන්හි වැඩ වෙසෙමින් තමාගේ කාය විවේකය සම්පූර්ණකර ගැනීමට භාවනා කළ යුතුය.

10. “අත්ථි නුබො මෙ උත්තරි මනුස්ස ධම්මා අලමරිය ඤාන දස්සන විසෙසො අධිගතො සොහං පච්චමෙකාලෙ සබ්‍රහ්මචාරිහි පුට්ඨො තමඛකු භවිස්සාමි”

පැවිදි ජීවිතයේ උසස්ම බලාපොරොත්තුව ආර්ය උතුමන්ට ගැලපෙන ඥාන දර්ශන විශේෂය අවබෝධ කර ගැනීමයි. මනුෂ්‍ය ධර්මය නම් උසස් මිනිසුන්ගේ සද්වාර පද්ධතිය ලෙස සැලකෙන දඹ කුශල කර්මයෝයි. ඒ දඹ කුශල ධර්මයන් ඉක්මවා පවත්නා ධ්‍යානාදී වූ උසස් ගුණ විශේෂ උත්තරි මනුස්ස ධර්මයි. භික්ෂුව මේ ධ්‍යානාදී වූ විශේෂ ගුණ ලබා ගනිමි යි ප්‍රතිඥ කොට පසුව සබ්‍රහ්මචාරි විසින් විමසන ලද්දේ දුර්මුඛ නොවන්නෙමි යයි තද අධිෂ්ඨානයෙන් යුතුව නිතර මෙනෙහි කළ යුතුය.

භික්ෂු සංස්කෘතියේ උසස් පල නෙලනු කැමති සියලු භික්ෂුන් වහන්සේ දසධර්ම සුත්‍රයේ එන අභිඤ්ඤ පච්චවෙකඛණ ධර්ම දශකය විමසා බලා ඒ ගුණයන් තමාගේ සිතෙහි තැන්පත් කොට නිතර මතකයට නගා ඒ ගුණ තුළින් තමාගේ චරිත ශක්තිය නංවාලීමේ පරමාර්ථය ඇතිව ක්‍රියාකළ යුතුව ඇත. පැවිදි ජීවිතය පොදු ජීවිතයක් බව සලකන අතර දසධර්ම සුත්‍රයෙහි ප්‍රකාශවන පැවිදි ගුණ සියල්ලෙන් ආලෝකමත්වූ ජීවිතයකින් රටට ජාතියට හා ආගමට සිදුකළ හැකි අපරිමිත මහා සේවය පිළිබඳව තරුණ භික්ෂුන් වහන්සේගේ බුද්ධිමත් ජීවිත යොමු වේවා යි ශාසනාලය පෙරදැරිව හිතාධ්‍යානයෙන් යෙදී සඳහන් කරමි.